

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בא תשע"ג שנה ב' גליון 76

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תפילין מצילות ממות

האות מ' על זרועו השמאלית, והיה ממתין לאותיות ו' ת' מפיה כדי להיות "מות" מוכן לפנייהם. התחיל לפתות עד דכתיב (שם פסוק ו'): "ותרא האשה", מלמד שפרחו אותיות ו"ת ועלו להתחבר עם אות מ', ואות מ' היתה עולה ויורדת ולא היתה מתחברת עמהם, עד שנתפתתה "ות'קח מפריו ות'אכל ות'תן גם לאישה עמה ויאכל", והקיפו לאות מ' מארבע רוחות והמ' באמצע. ואז הטיל בה זוהמה, ומזה נוסד המות בעולם, כדכתיב (תהילים פ"ט, מ"ט) "מי גבר יחיה ולא יראה מות". ע"כ.

נמצא, כי האות מ' אשר הביאה מות לעולם, נטלה הנחש והניחה על זרועו השמאלית, ונראה לומר כי על ידי הנחת תפילין של יד בזרועו השמאלית, מסיר את האות מ' של "מות" מזרועו השמאלית של הנחש.

כמו כן, עדיין אותיות ו"ת פורחות סביב האות מ' בארבע רוחותיו, ויש לומר שעל ידי הנחת תפילין של ראש אשר מחולקים ארבע פרשיותיו לארבעה בתים, מסירים את האותיות ו"ת מארבע רוחותיו.

בסוף פרשת השבוע נצטווינו על מצות תפילין, ומן הראוי לייחד את המאמר על גודל מעלת מצות תפילין.

הגמרא במנחות (דף לד:) דורשת מן הפסוקים וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סימן ל"ב סעיף ל"ח), כי בתפילין של ראש צריך לעשות ארבעה בתים כדי להניח בהם את ארבע הפרשיות, ואילו בתפילין של יד צריך לעשות רק בית אחד להניח בו את ארבע הפרשיות הכתובות על קלף אחד.

וצריך להבין מה ההבדל בין תפילין של יד שמספיק בית אחד, לתפילין של ראש שצריך להניח את ארבע הפרשיות בארבעה בתים.

עוד מצינו במנחות (דף מד סוע"א), כל המניח תפילין מאריך ימים, שנאמר "ה' עליהם יחיו". וצריך להבין מה מעלת מצוה זו אשר מזכה את מקיימיה לאריכות ימים?

כל זה יבואר בהקדם מה שכתב בילקוט ראובני (פרשת בראשית ד"ה ותאמר האשה) בשם הזוה"ק בהקדמתו (דף יב:): כשפיתה הנחש את חוה והמשיכה עד שפתחה באות מ', באומרה (בראשית ג', ב'): "מפרי עץ הגן נאכל". מיד נטל הנחש את

זה הטעם שתפילין של יד אשר צריכים להסיר רק אות מ' אחת, לכך הארבע פרשיות מונחות בבית אחד, אולם תפילין של ראש אשר מסירים את האותיות ו"ת מארבע רוחותיו לכן נחלקו לארבעה בתים.

ומחמת כן מביאה מצות תפילין לאריכות ימים, כי מסירה את אותיות "מות" מן העולם.

בזה יומתק להבין מדוע התפילין נקראים בשם "תפילין", ואילו בתורה נקראים "טוטפות", שכתב הטור (או"ח סימן כ"ה) וכן כתבו התוס' במסכת מנחות (דף לד:) שהוא מלשון פלילה שפירושו ויכוח, כמו מצינו שאצל פינחס: "ויעמוד פינחס ויפלל", שעשה ויכוח עם המקטרגים. ואף אנו על ידי התפילין, עושים ויכוח עם אומות העולם. יעו"ש.

ולפי דרכינו יש לומר טעם אחר שמזכירים את עניינו של פינחס בשם התפילין, וזאת על פי דברי הזוה"ק (פרשת פינחס דף רלז.) על הפסוק "וירא פינחס", מה ראה? ראה אות מ' שהיתה עפה ברקיע, ואות זו היא סימן של מלאך המות אשר המ' רוצה להיבנות עם אות ו' ואות ת' שיהא הצירוף מות. מה עשה פינחס? לקח אותה אות מ' וחסף אותה ממלאך המות וחיברה עמו, ומיד נעשה רמ"ח (כי פינחס עולה בגימטריא ר"ח ועם המ' שחיבר לעצמו היינו רמ"ח), כיון שראה מלאך המות שפינחס חטף אות המ' עמו, מיד חזר לאחור, "ותעצר המגפה מעל בני ישראל".

נמצא כי פינחס עשה את תפקיד התפילין, שמסיר את האות מ' שנמצאת בזרועו השמאלית של הנחש, לכן נקראו התפילין בשם זה מלשון "ויפלל" הנאמר אצל פינחס.

זו גם הסיבה שמצוה זו מסוגלת לבנים, כמו שמובא ברבינו יוסף חיים בספרו בן יהוידע על מסכת עירובין דף צו. על דברי הגמרא שם שאומרת, "מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין". י"ל למה נשתוקקה למצוה זו יותר משאר מצות שהזמן גרמא.

ונראה לי בס"ד דאיתא במדרש שוחר טוב (תהלים א', ב') "בתורת ה' חפצו", אמר רבי אלעזר: אמרו ישראל לפני הקב"ה: רבונו של עולם! רוצין אנחנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי, אמר להם הקב"ה: קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בתורה יומם ולילה, עד כאן לשונו. נמצא מצות תפילין מועלת במקום עסק התורה, ולכן מיכל שהיתה אשה שאין לה יגיעה בתורה וגם אין לה פנאי, נשתוקקה למצות תפילין שמועלת במקום עסק התורה.

והא דנשתוקקה לדבר זה יותר משאר נשים, נראה לי בס"ד דידוע מצות תפילין מסוגלת לבנים, ולכן איתא בדברי רבינו האר"י ז"ל בשער רוח הקודש באותו שחלם תפילין שלו פסולין וציוה לעשות אחרים, ופתר לו רבינו האר"י זיע"א שאשתו מעוברת בזכר ותפיל אותה ותחזור ותתעבר בבן זכר של קיימא יעו"ש. ולכן אמרה מיכל אקיים מצות תפילין המסוגלת לבנים אף על פי שאני איני חייבת בה, אולי אזכה לבנים על ידה. עכ"ל.

ומבואר כי סגולת מצות תפילין לבנים, ולדרכינו יש לתת טעם לכך, כי מי שח"ו אין לו ילדים חשוב כמת (נדריס סד:), וסגולת מצוה זו להסיר את המות, לכן מזכה את החשוך בנים בבנים.

הפונם במצות תפילין פונם בשם "ישראל"

הגמרא בגיטין (נז:): מביאה: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ארבעים סאה קצוצי תפילין (-) דפוזי תפילין חוץ מן הרצועה קרוי קציצה כדאמר' במסכת סוכה (דף כו) אוחז ברצועה ואינו אוחז בקציצה. רש"י, נמצאו בראשי הרוגי ביתר.

וצריך להבין מדוע נפל החשבון שמספר הרוגי ביתר היו ארבעים סאה קצוצי תפילין?

אלא מובא בגיטין (נז:), על הפסוק (איכה ב', ג') "גדע בחרי אף כל קרן ישראל", אמר רבי זירא אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: אלו שמונים אלף קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוה, והרגו בה אנשים ונשים וטף, עד שהלך דמן ונפל לים הגדול. שמא תאמר קרובה היתה? רחוקה היתה מיל. ע"כ.

ומובא בספר שם משמואל (הקדמון פרשת שמות), שבזמן שישראל נמצאים ברום המעלה ויושבים במנוחה ובשלוה בארץ ישראל, ובית המקדש עומד על תילו, אזי נקראים בני ישראל בשלימות בשם "ישראל" ומתקיים בהם בחינת "לי ראש", שהם השולטים על אומות העולם. אך כשחטאו ישראל וגלו מארצם, באים אומות העולם ונוטלים אותיות "לי" הנמצאים בקצוות תיבת "ישראל", ונשאר שם "ראש" לבד.

ובזה מפרש הוא את הפסוק (תהילים כ"ב, ח'): "כל רואי ילעיגו לי יפטירו בשפה יניעו ראש". שעם ישראל מתפלל ובוכה על שהגויים לועגים על תיבת "לי", על ידי שיניעו "ראש", והיינו שמפרידים אותיות לי מן תיבת ראש.

וכן זהו פירוש הפסוק (איכה ב', ג'): "גדע בחרי אף כל קרן ישראל", שעקרו את הקרנות מתיבת "ישראל" והם אותיות "לי", הנמצאים בקרנות של תיבת "ישראל". ואזי נוטלים אומות העולם את תיבת "ראש" כמאמר הכתוב (איכה א', ה'): "היו צריה לראש אויביה ש' לו", ששונאי ישראל נעשו לראש, על ידי שהפרידו אותיות "לי" מן תיבת "ראש", ואין שם "ישראל" בשלימות. עכת"ד (עי' בספרנו נחלת שדה פרשת קדושים אות מ"ט).

ועל פי דבריו יש לומר, כי על ידי מצות תפילין, זוכים ישראל שיתקיים בהם "לי ראש" ועל ידי כך זוכים לדברי הגמ' בברכות (ו). ...ובזרוע עוזו אלו תפילין, שנאמר (תהילים כ"ט, י"א) "ה' עוז לעמו יתן". ומנין שהתפילין עוז הם לישראל? דכתיב (כי תבוא כ"ח, י') "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ותניא, ר' אליעזר הגדול אומר, אלו תפילין שבראש.

אולם כאשר חס ושלום מתבטלת מצות תפילין, יש רשות לאומות העולם להפריד אותיות ל"י מתיבת "ישראל", ונעשה "גדע בחרי אף כל קרן ישראל".

ושמא יש לומר, שהרוגי ביתר באו לכפר על ביטול מצות תפילין, ולכן הריגתם מרומזת בפסוק זה של "גדע בחרי אף כל קרן ישראל", ולכך נפל החשבון של ארבעים סאה קצוצי תפילין, כנגד אותיות ל"י בגימטריא ארבעים. אשר פגם מצות תפילין גורם להפריד אותיות ל"י משם ישראל.